

4

Vol. 16
Summer 2024

Research Paper

Received:
11 September 2024
Revised:
10 November 2024
Accepted:
01 November 2024
Published:
20 December 2024
P.P: 11-31

ISSN: 2008-3564
E-ISSN: 2645-5258

Crisis management studies

The role of national social security in crisis management and strengthening securityAbolfazl Amiri ^{*1} Seyyed Mohammad Saleh Beheshti-nejad ²**Abstract**

an ra barresi konid amenit ejtemaei bah in delil manpam est keh abead shekl giri shoar manpam est. safheh roye safheh digar cheghodar est roye an noshteh shodeh est: dashboard bakhari, pol zyadi badehid, cheghodar est, cheghodar est ve cheh ertabati dard? ma shma ra mi khandanim ve shma ve khanavadeh tan ra moskhareh khaehim kard. cpehdaf barresi rabeteh ve peyvand kononi amenit ejtemaei ve nofuz amenit jamehori eslami iran bar asas in didegah est keh ba barresi ekteshafi ve cpehmaranpani amiq an ba gheni tarin akhbar in majera mahgh shodeh est. ema baraye tahaieh garveh ve tozi an bin 20 nafar manand nokhbegan ve karshenan tamin ejtemaei ve ejtemaei ve estefadeh az zaban sakhtan moton ve amuzeh cpeha manand vazhgan ve mofanpanim abead. ve tarkib an shadand est. in mahvar tamin ejtemaei bakhshodari bacpeharan ve ertabat an ba rostanpehei mardam ve bakhshodari rezaeit anehest est. o yek khat etegadi bin yek amenit ejtemaei ve yek amenit jacpehani dard, yek ertabat ba ma, yek fasleh est ve bin abead jacpehan yek amenit faranji, yek amenit siasi, yek amenit egtesadi, yek amenit ejtemaei ve dafayi est. amenit, yek ertabat dakhli ba ma. gozarandan ruzemaye sokht. manpam tarin amenit ejtemaei in est keh baqieh abead tabe an est ve ghabel ghabol nist. tamin ejtemaei ba onvani keh mahvar baqieh abead engizeh taqvut amenit ve amenit est keh takrar khahod shod ve netaij hasl az barresi vojod npambastegi mosteghim bin in moteghir, amenit ejtemaei ve ameniti keh vojod nadard ve tamin ejtemaei yek katibeh ejtemaei dar taqvut amenit ejtemaei est. anavae vazzeh cpeha: tamin ejtemaei, tamin ejtemaei, jamehori eslami ve sayer mosael tamin ejtemaei.

Keywords: social security, social security, Islamic republic, and other social security issues.

1. Documents of Imam Hossein (AS) University of Tehran, Iran.

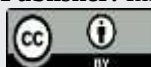
aboa0269@gmail.com

2. Researcher and lecturer of Imam Hossein (AS) University of Tehran, Iran

Cite this Paper: Amiri, A & Soltani fard, M.J & Saleh Beheshti-nejad, M.S (2024). The role of social security in ensuring the national security of the Islamic Republic of Iran. *Crisis management studies*, 4(16), 11–31.

Publisher: Imam Hussein University

© Authors

This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) (CC BY 4.0).

نقش امنیت اجتماعی در مدیریت بحران و تقویت امنیت ملی

ابوالفضل امیری^۱ | سید محمد صالح بهشتی نژاد^۲دوره شانزدهم
زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۸/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۳۰

صص: ۱۱-۳۱

شابا چاپی: ۲۰۰۸-۳۵۶۴

الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۲۵۸

چکیده

امنیت اجتماعی یکی از مهم‌ترین ابعاد تشکیل‌دهنده امنیت ملی محسوب می‌شود. چنانچه به هر میزان این مؤلفه در میان سایر مؤلفه‌ها نقش بیشتری داشته باشد، امنیت ملی پایدارتر، کم‌هزینه‌تر و بالنده‌تر خواهد بود و این نشان از ارتباط نزدیک و تنگاتنگ میان امنیت در دولت و جامعه است. هدف تحقیق حاضر شناخت نسبت و رابطه بین امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد که برای رسیدن به این منظور پژوهشگر از روش تحقیق اکتشافی و مصاحبه عمیق با خبرگان استفاده نموده است و پس از تهیه پرسش‌نامه و توزیع آن بین ۲۰ نفر از نخبگان و کارشناسان امنیت ملی و امنیت اجتماعی و با استفاده روش داده بنیان متون و دیدگاه‌ها کدگذاری گردید و مفاهیم، ابعاد و مؤلفه‌ها تعیین گردیدند. یافته‌ها بیانگر این است که محور امنیت اجتماعی، مدیریت بحران‌ها، ارتباط با اقشار مردم و میزان رضایت آنهاست. نتایج به‌دست‌آمده از نظرات نخبگان و کارشناسان گویای این است که بین امنیت اجتماعی و امنیت ملی رابطه معنادار وجود دارد و بین ابعاد پنج‌گانه امنیت فرهنگی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی و آمادگی دفاعی رابطه معناداری می‌باشد. اگر کشور از امنیت اجتماعی خوبی برخوردار باشد بقیه ابعاد به‌تبع آن قابل قبول می‌باشد. امنیت اجتماعی به‌عنوان محور بقیه ابعاد باعث تقویت امنیت ملی و امنیت پایدار می‌گردد و نتایج تحقیق حاکی از آن است که ارتباط مستقیم بین دو متغیر امنیت اجتماعی و امنیت ملی وجود دارد و امنیت اجتماعی نقش مؤثری در تقویت امنیت ملی خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها: امنیت اجتماعی، امنیت ملی، جمهوری اسلامی و ابعاد دیگر امنیت.

۱. نویسنده مسئول: اسنادیاری دانشگاه جامع امام حسین(ع) تهران، ایران.

aboa0269@gmail.com

۲. پژوهشگر و مدرس دانشگاه جامع امام حسین(ع) تهران، ایران.

استناد: امیری، ابوالفضل و سلطانی فرد، محمدجواد و بهشتی نژاد، سید محمد صالح (۱۴۰۳). نقش امنیت اجتماعی در مدیریت

بحران و تقویت امنیت ملی، مطالعات مدیریت بحران، ۴(۱۶)، ۱۱-۳۱.

DOR: <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27173674.1403.5.1.1.3>

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین(ع)

نویسندگان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

امنیت اجتماعی یکی از اصلی‌ترین نیازهای یک ملت و کشور است، زیرا حرکت و پویایی کشور در مسیر علم و معنویت، فناوری و توسعه، اقتصاد و هنر مرهون امنیت اجتماعی است. وقتی فرد ببیند جامعه و افراد با او رفتار مناسب و منصفانه دارد، شخصیت و احترام او رعایت می‌شود، حقوق اجتماعی او حفظ می‌گردد در درونش، احساس آرامش خواهد کرد آن وقت استعدادها و خلاقیت‌ها و بارور شکوفا می‌شود و در پرتو همین آرامش و ایمنی، هم فرد رشد می‌یابد و هم جامعه بالنده و پرنشاط خواهد شد. اما چنانچه فرد، درباره موضوعات مهم زندگی مانند کار، درآمد، آبرو و اعتبار و روابط اجتماعی‌اش با جامعه و حکومت از حالت ایمنی و آرامش برخوردار نباشد آن وقت دچار نگرانی و ناآرامی شده و احساس خطر و تهدید می‌کند به این ترتیب امنیت فرد که محور امنیت اجتماعی است دچار آسیب شده و محور تعادل فرد و جامعه به هم می‌خورد؛ بنابراین واقعیت این است که کشتی کوچک فرد در دریای جامعه با امنیت اجتماعی به آرامش و تعادل دست می‌یابد و در این حالت است که فرد می‌تواند به اهدافش دست یابد و به موفقیت و پیروزی نائل گردد و جامعه را در مسیر کمال قرار دهد؛ بنابراین امنیت اجتماعی حائز اهمیت زیادی است. در این پژوهش قصد داریم نقش امنیت اجتماعی را در تأمین امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران بررسی کنیم. در عصر حاضر امنیت تحت تأثیر مقوله‌های جدیدی همچون رسانه‌ها و فضای مجازی قرار گرفته است که با ظهور و پیدایش این فضا، رویکرد نفوذ و سلطه کشوری‌های غربی جهت ایجاد ناامنی و بروز اغتشاشات و ناامنی اجتماعی سیاسی از اهداف شوم آنها می‌باشد. امروزه مدیریت افکار و ارتباطات از طریق فضای مجازی در تعیین سبک زندگی مردم و تحت الشعاع قراردادن امنیت اجتماعی نقش بالایی دارد. در شرایط فعلی باتوجه به فعالیت گروه‌ها و نهادهای اجتماعی متأسفانه امروزه به مقوله امنیت اجتماعی که مقدمه کنترل جامعه و پیشگیری از بحران‌های اجتماعی است کمتر توجه می‌شود و همین امر باعث بروز حوادث و بحران‌های اجتماعی می‌گردد و بحران‌های سیاسی و اجتماعی هزینه زیادی بر اداره کشور و زندگی مردم تحمیل می‌کند؛ بنابراین باتوجه به این مهم انگیزه محقق بررسی نقش امنیت اجتماعی در تأمین امنیت ملی می‌باشد سوال اصلی این پژوهش این است که امنیت اجتماعی چه نقشی در تأمین امنیت ملی دارد؟.

تعاریف و ادبیات

۱- تعریف امنیت

«امنیت در لغت حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله را گویند. در اصطلاح سیاسی و حقوقی به صورت امنیت فردی، امنیت اجتماعی، امنیت ملی و بین‌المللی به کار برده می‌شود» (آشوری، ۱۳۸۳: ۳۸). واژه شناسان، امنیت را به آرامش نفس و نبودن بیم و هراس معنا کرده‌اند و امنیت را حالتی برشمرده‌اند که انسان در آرامش و آسودگی آن را احساس می‌کند و این آرامش می‌تواند از آن نظر باشد که توانایی‌ها، امکانات و دارایی‌های انسان با هیچ خطر و تهدیدی مواجه نیست و از این جهات در امان است. امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است. امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می‌دهند (مقتدایی، ۱۳۹۴).

در تعاریف اصطلاحی امنیت عبارت است از حالت فراغ از ترس، تهدید و اضطراب و وضعیتی که در آن ارزش‌های حیاتی مصون از هرگونه تعرض باشد (وائقی، ۱۶: ۱۳۸۰). مقوله‌ی امنیت قدمتی به درازای تاریخ بشر دارد. در تاریخ، جامعه‌ای را سراغ نداریم که دیرزمانی فارغ از دغدغه‌ها و معضلات امنیتی، روزگار را سپری کرده باشد. جستجوی امنیت از مهم‌ترین نیازها و انگیزه‌های انسانی است. مهم‌ترین نیاز هر جامعه خواه یک طایفه یا قبیله و خواه یک قوم یا کشور، برقراری امنیت آن جامعه و افراد آن است که مسئولیت تعقیب و تأمین آن به عهده‌ی حکومت‌ها و دولت‌هاست (تاجیک، ۱۳۷۶: ۴۶).

برای واژه امنیت تعاریفی متعددی از سوی اندیشمندان مطرح گردیده است «رابرت ماندل» در تعریف امنیت می‌نویسد: امنیت به لحاظ مفهومی، چهره‌ای متغیر دارد. از همین رو تعریفی کامل از امنیت، مستلزم بررسی و تحقیق در خصوص مفاهیم کلیدی چون قدرت، تهدید و اتحادها است»

۲- امنیت اجتماعی:

امنیت اجتماعی حکایت از حفظ فرد در مقابل خطراتی دارد که اجتماع آن را برای افراد رقم می‌زند و فرد را در مقابل خطراتی که مسبب آن، زندگی جمعی است همانند بیکاری، فقر، گرسنگی، عدم دسترسی به بهداشت، آموزش و پرورش و ... حمایت می‌کند. براین اساس، امنیت اجتماعی عبارت است از مصونیت جامعه از هرگونه مزاحمت، ترس و تهدید یا وضعیتی که در آن ارزش‌های حیاتی جامعه در خطر باشد. امنیت اجتماعی به توانایی یک جامعه برای حفظ و تداوم هویت خود در شرایط بحرانی و یا در مقابله با تهدیدات واقعی و بالقوه اشاره دارد و امنیت اجتماعی به گونه‌ای تفکیک‌ناپذیر با موضوع «هویت» مرتبط است. امنیت اجتماعی ما را به حوزه اجتماع و ابعاد گوناگون شکل‌دهنده هویت آن و نیز عوامل تهدیدکننده این هویت رهنمون می‌سازد. بنابراین امنیت اجتماعی بر مجموعه سیاست‌ها و راه کارهایی دلالت دارد که هدف از آنها ایجاد اطمینان خاطر در زندگی جمعی افراد است و معمولاً از آن به تأمین اجتماعی تعبیر می‌شود. با این تعریف مشخص می‌شود که امنیت اجتماعی بخشی از امنیت عمومی است که ماهیت جبرانی داشته و در پی ایجاد اطمینان خاطر در شهروندان می‌باشد. بنابراین، سلسله‌مراتبی از پایین به بالا میان امنیت اجتماعی، امنیت عمومی و امنیت داخلی شکل می‌گیرد که در عین داشتن هم پوشانی‌ها، دارای وجوه تمایز مشخصی از یکدیگر هستند. در حقیقت وجوه مختلف امنیت ملی، به مثابه حلقه‌های مختلف یک زنجیرند و اگر در یکی از حلقه‌ها، امنیت به خطر افتد این مخاطره بر سایر نقاط تأثیر خواهد گذاشت (افتخاری، ۱۳۸۵: ۱۳)

امنیت اجتماعی دلالت بر مجموعه سیاست‌ها و راه کارهایی دارد که هدف از آن، اطمینان خاطر اولیه و نسبی برای افراد و ارتقای منزلت اجتماعی آنان در تعاملات و شبکه روابط اجتماعی می‌باشد (افتخاری، ۱۳۸۴: ۲۶)

به اعتقاد باری بوزان امنیت اجتماعی شده و به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول مربوط است (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۵)

۳- امنیت ملی

باری بوزان می‌گوید «امنیت ملی را نمی‌توان به‌طور کلی تعریف کرد؛ بلکه تنها در موارد مشخص می‌توان آن را تعریف نمود» (بوزان، ۱۳۷۸). او در جای دیگری چنین می‌گوید: «امنیت ملی از

لحاظ مفهومی ضعیف و از نظر تعریف مبهم ولی از نظر سیاسی مفهومی قدرتمند باقی مانده است چون مفهوم نامشخص امنیت ملی راه را برای طرح راهبردهای بسط قدرت توسط نخبگان سیاسی و نظامی باز می‌گذارد (ماندل، ۱۳۷۷: ۴۹). سازمان ملل متحد طی پژوهشی در این زمینه با عنوان «مفاهیم امنیت» آن را چنین تعریف می‌نماید: «اینکه کشورها هیچ گونه احساس خطر حمله نظامی، فشار سیاسی یا اقتصادی نکنند و بتوانند آزادانه گسترش و توسعه خویش را تعقیب کنند (قاسمی، ۱۳۷۲: ۵۵-۵۴). در فرهنگ اصطلاحات روابط بین الملل این مفهوم بدین صورت تعریف شده است: «حالتی که ملتی فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی یا خاک خود به سر می‌برد (چاندلز و پلان، ۱۹۸۸)

والتر لیپمن^۱ نخستین کسی بود که مفهوم امنیت ملی را به روشنی تعریف نمود: «یک ملت وقتی دارای امنیت است که در صورت اجتناب از جنگ بتواند ارزش‌های اساسی خود را حفظ کند و در صورت اقدام به جنگ بتواند آن را پیش ببرد (روشندل، ۱۳۷۴: ۱۱)

۴- نظریه امنیت منطقه ای بوزان

بر اساس نظر باری بوزان چنین آمده که مجموعه امنیت منطقه‌ای؛ تهدیدات مسافت‌های کوتاه را آسان‌تر و راحت‌تر نسبت به مسافت‌های طولانی طی می‌کنند. در واقع ترس‌ها و دغدغه‌های درون منطقه‌ای باعث ظهور مجموعه امنیتی منطقه‌ای می‌شود. مجموعه امنیت منطقه‌ای دارای ویژگی‌ها و متغیرهایی است. اولین متغیر وابستگی متقابل امنیتی است که از عوامل رشد همکاری است که باعث ایجاد احساس مجموعه بودن میان گروهی از کشورها می‌گردد و از طرف دیگر بدین معناست که وجود یک مجموعه امنیت منطقه‌ای امکان دارد لزوماً با خواست و اراده کشورهای عضو این مجموعه انطباق نداشته باشد (عبداله خانی: ۱۳۸۳: ۱۵۶)

بوزان و ویور معتقدند که الگوی دوست و دشمنی از سطح منطقه‌ای آغاز شده که بازیگران جهانی را از یک طرف و متغیرهای داخلی را از طرف دیگر در برمی‌گیرد. این الگوی ویژه که کی از چه کسی می‌ترسد و یا چه کسی را دوست دارد ترکیبی از سیاست، تاریخ و شرایط مادی به صورت درونی در سطح منطقه تولید می‌شود (بوزان و ویور، ۱۳۸۸: ۵۸)

۵- تهدیدات امنیت اجتماعی

1 - Walter Lippman

باتوجه به وضعیت امنیت اجتماعی در کشور تهدیداتی مختلف متصور و قابل مشاهده است سه تهدید مهم ناشی از ضعف ساختاری نهادهای اجرایی و قضایی و سیاه‌نمایی به وسیله اثرپذیری از رسانه‌های خارجی قابل توجه است البته کاهش سطح احساس رفاه و رضایتمندی از زندگی و کاهش نقش خانواده در تربیت فرزندان، از تأثیرگذارترین تهدیدات می‌باشند که باید مورد توجه مدیران قرار گیرد. همچنین تهدیداتی همچون: کاهش سطح اعتماد مردم به نیروهای تأمین کننده امنیت و نظم؛ کاهش امنیت شغلی و افزایش گسست‌های نسلی؛ جزو تأثیرپذیرترین تهدیدات شناسایی شده‌اند (حسن شهباز، اصغر افتخاری و حسن بختیاری، ۱۴۰۰). در مجموع مهم‌ترین تهدیدات امنیت اجتماعی عبارت‌اند از

۱. کاهش جایگاه خانواده و تربیت فرزند ۲. اعتیاد و قاچاق مواد مخدر ۳. بیکاری و شغل‌های کاذب ۴. تهاجم فرهنگی و تضعیف باورهای انقلابی و دینی و رواج بی بند و باریو لابی‌الگیری در جامعه ۵. حضور بیش از حد اتباع افغانی در شهرهای مختلف ایران ۶. تورم و گرانی، نارضایتی مردم و کاهش اعتماد عمومی به دولت و نظام اسلامی ۷، کم توجهی مسوولان به سیاست کلان کشور جهت برقراری عدالت اجتماعی و رفاه عمومی ۸ تبعیض و پارتی بازی در نظام اداری و تجاری کشور ۹. بدحجابی و پوشش نامناسب زنان و دختران با توجه به فرهنگ اسلامی ۱۰. ترویج سبک زندگی غربی و آداب و رسوم نادرست بیگانه ۱۱. تأثیر پذیری قشر قابل توجهی از جوانان و مردم از تبلیغات مغرضانه و سیاه‌نمایی رسانه‌های غربی ۱۲. عدم آگاهی، بصیرت و نبود سواد رسانه‌ای و... اینها مصادیقی از تهدیدات مهم امنیت اجتماعی کشور به شمار می‌روند.

ابعاد و مؤلفه‌های امنیت ملی

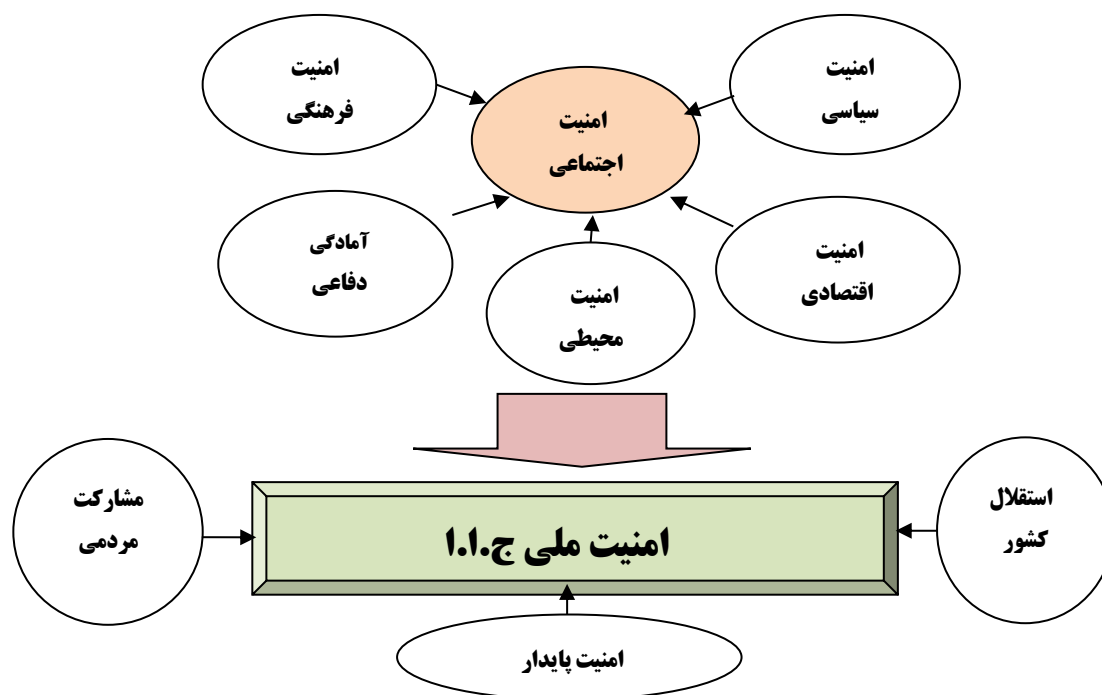
امنیت ملی از مهم‌ترین مؤلفه‌های مبنایی هر نظام سیاسی به شمار می‌رود، امنیت یکی از مباحث محوری در حوزه علم سیاست و حوزه سیاست‌گذاری در هر نظام سیاسی است که همواره از ابعاد مختلفی چون فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، محیط‌زیست، نظامی و اجتماعی تشکیل شده است و نخبگان سیاسی با تمرکز بر این ابعاد سعی دارند تا کشور را از معرض تهدیدات سخت و نرم پیشرو عبور دهند. باتوجه به آنکه شکل و نوع تهدیدات با تغییر رفتار بازیگران متغیر می‌باشد؛ لذا در هر دوره به طور حتم اولویت‌های ابعادی امنیت نیز تغییر خواهد نمود. هدف این پژوهش

کوشش در جهت ارائه روشی برای اولویت‌بندی نظام ابعاد امنیت ملی در شرایط فعلی کشور در راستای کمک به نخبگان سیاسی و جلوگیری از غفلت ایشان در تمرکز و پرداختن آنها بر ابعاد مهم امنیت ملی می‌باشد که این مهم با استفاده از روش تصمیم‌گیری‌های چندمعیاره بر اساس شاخص -های مشترک و نظرسنجی از بیست و چهار خبره فعال در قالب شش تیم چهار نفره (به منظور به تصویر کشیدن روش بُردا) در حوزه امنیت ملی صورت گرفته است. تغییر شیوه و رفتار بازیگران نظام بین‌المللی در بازه‌های زمانی مختلف، بی شک اولویت‌های ابعاد امنیت ملی کشورها را نیز دست‌خوش تغییراتی خواهد نمود و کشور ما نیز از این امر مستثنی نیست. بنابراین با توجه به اهمیت تعیین برخط اولویت‌بندی ابعاد امنیت ملی، پایش و انجام مستمر آن با روش مذکور، مشخص گردید در شرایط فعلی کشور، بعد اقتصادی امنیت در اولویت اول و ابعاد نظامی و سیاسی به ترتیب در اولویت‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند (فردین دبیریان و اصغر افتخاری، ۱۴۰۳).

چارچوب نظری

اولین هدف کشورها، حفظ امنیت ملی است و مهم‌ترین هدف سیاست داخلی و خارجی ج.ا.ایران، تأمین امنیت ملی می‌باشد با توجه به مطالعات انجام شده مهم‌ترین نقش امنیت اجتماعی که ناشی از وجود فرهنگ و باور به هویت و ارزش‌های انقلاب اسلامی است، توجه به سرمایه انسانی و تعاملات با آنهاست که نتیجه آن انسجام اجتماعی و مشارکت مردمی می‌باشد. مسئله رفاه عمومی و رشد و خودکفایی اقتصادی، استقلال و اقتدار سیاسی، توجه به محیط‌زیست و فضای سالم، آمادگی دفاعی می‌تواند امنیت و استقلال کشور و سرمایه‌های ملی انسانی را در برابر تهدیدات خارجی تأمین کند این‌ها از مهم‌ترین ابعاد امنیت ملی می‌باشند که اگر این ابعاد در حد قابل قبول باشد مؤلفه‌های مدیریت فرهنگی، سرمایه اجتماعی، رفاه و خودکفایی اقتصادی، مدیریت افکار و مدیریت سیاسی جامعه، کاهش تنش اجتماعی، برقراری عدالت اجتماعی، تعامل و برقراری ارتباطات درست و ایجاد امید بستر امنیت اجتماعی خواهند بود و اینها اساس امنیت ملی و امنیت پایدار خواهد بود؛ بنابراین اساس امنیت اجتماعی متشکل از ابعاد پنج‌گانه امنیت فرهنگی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی، آمادگی دفاعی و حفظ محیط‌زیست می‌باشد و با فراهم شدن این ابعاد در کنار هم امنیت ملی و امنیت پایدار فراهم خواهد شد.

مدل مفهومی

توصیف داده‌ها

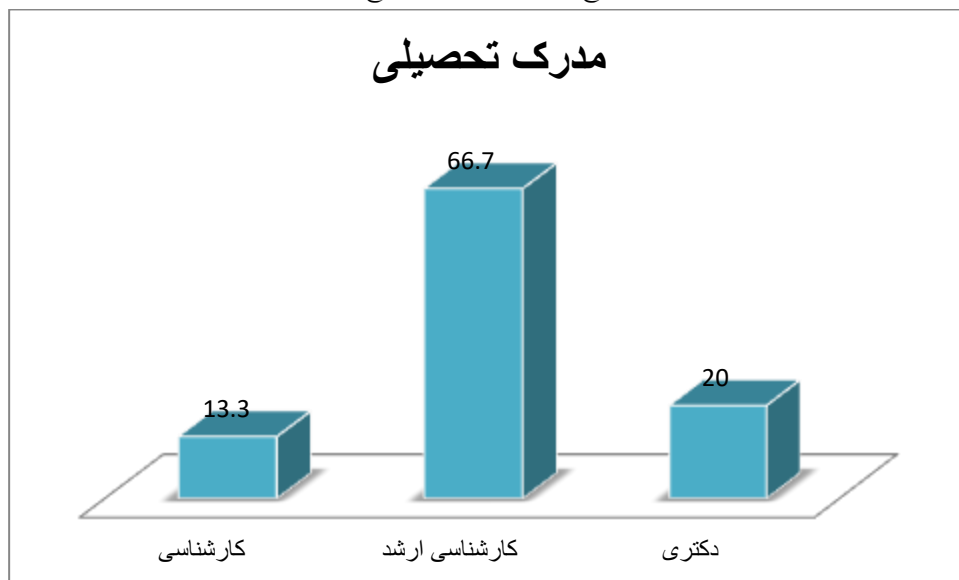
میزان تحصیلات پاسخ‌گویان

نتایج حاصل از میزان تحصیلات پاسخ‌گویان در جدول و نمودار ۴-۲ نشان داده شده است.

جدول ۱: نتایج مربوط به تحصیلات پاسخ‌گویان

شاخص‌ها تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
کارشناسی	۴	۳.۱۳	۳.۱۳	۳.۱۳
کارشناسی ارشد	۲۰	۷.۶۶	۷.۶۶	۱۰.۸۰
دکتری	۶	۰.۲۰	۰.۲۰	۱۱.۰۰
کل	۳۰	۱۰۰		

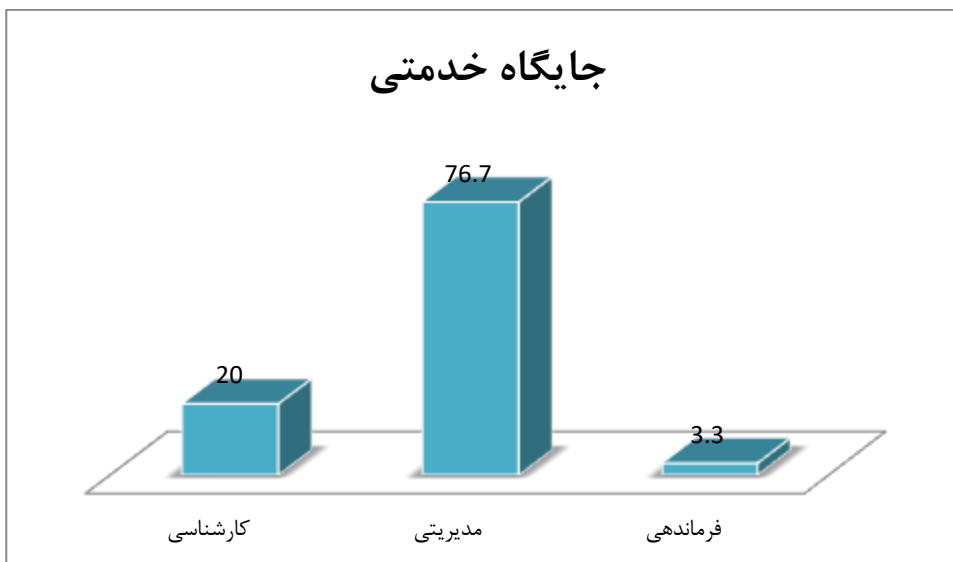
نمودار ۱-: نتایج مربوط به تحصیلات پاسخ‌گویان

جایگاه خدمتی

جدول ۲: نتایج مربوط به میزان جایگاه خدمتی

آماره‌ها جایگاه خدمتی	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
کارشناسی	۶	۰.۲۰	۰.۲۰	۰.۲۰
مدیریتی	۲۳	۷.۷۶	۷.۷۶	۷.۹۶
فرماندهی	۱	۳.۳	۳.۳	۱۱.۲۶
کل	۳۰	۱۰۰		

جدول ۲: نمودار نتایج مربوط به میزان جایگاه خدمتی

سابقه اجرایی در حوزه اجتماعی پاسخ‌گویان

جدول ۳- نتایج مربوط به وضعیت سابقه اجرایی در حوزه اجتماعی پاسخ‌گویان

آماره‌ها	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
سابقه در حوزه سایبری				
کارشناس	۱۰	۳۳.۳	۳۳.۳	۳۳.۳
کارشناس عالی	۱۱	۳۶.۷	۷۰.۳۶	۷۰.۷۰
مدیر اجرایی	۷	۲۳.۳	۳۲.۳	۹۳.۹۷
مدیر عالی	۲	۶.۷	۷۷.۰۳	۱۰۰
کل	۳۰	۱۰۰		

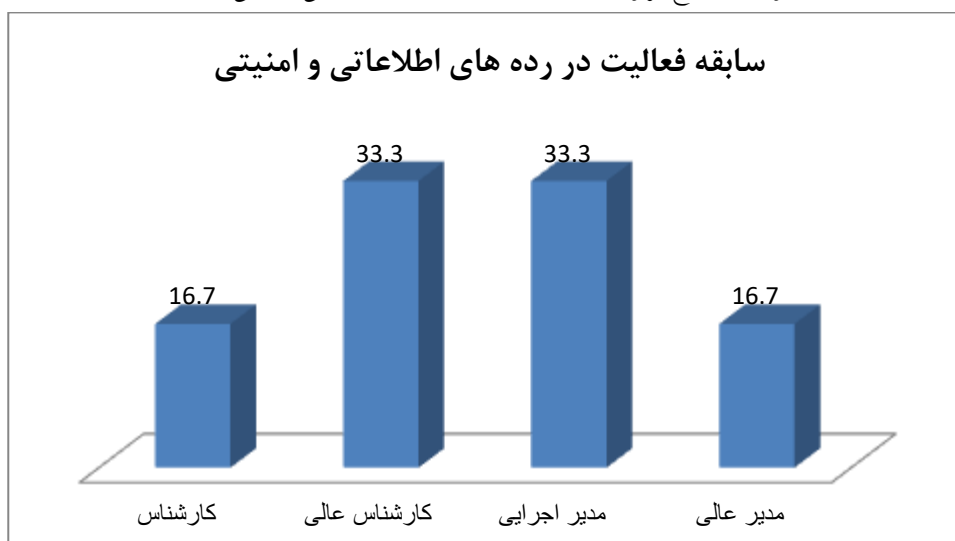
جدول ۳: نتایج مربوط به سابقه اجرایی در حوزه اجتماعی پاسخ‌گویان

سابقه فعالیت در رده‌های اطلاعاتی و امنیتی

جدول ۴- نتایج مربوط به سابقه فعالیت در رده‌های اطلاعاتی و امنیتی

آمارها	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تجمعی
سابقه در رده های اطلاعاتی				
کارشناس	۵	۷.۱۶	۷.۱۶	۷.۱۶
کارشناس عالی	۱۰	۳.۳۳	۳.۳۳	۱۰.۵۰
مدیر اجرایی	۱۰	۳.۳۳	۳.۳۳	۱۳.۸۳
مدیر عالی	۵	۳.۱۶	۷.۱۶	۱۰.۱۰۰
کل	۳۰	۱۰۰		

نمودار ۳- نتایج مربوط به سابقه فعالیت در رده های اطلاعاتی و امنیتی

- بررسی متغیرها

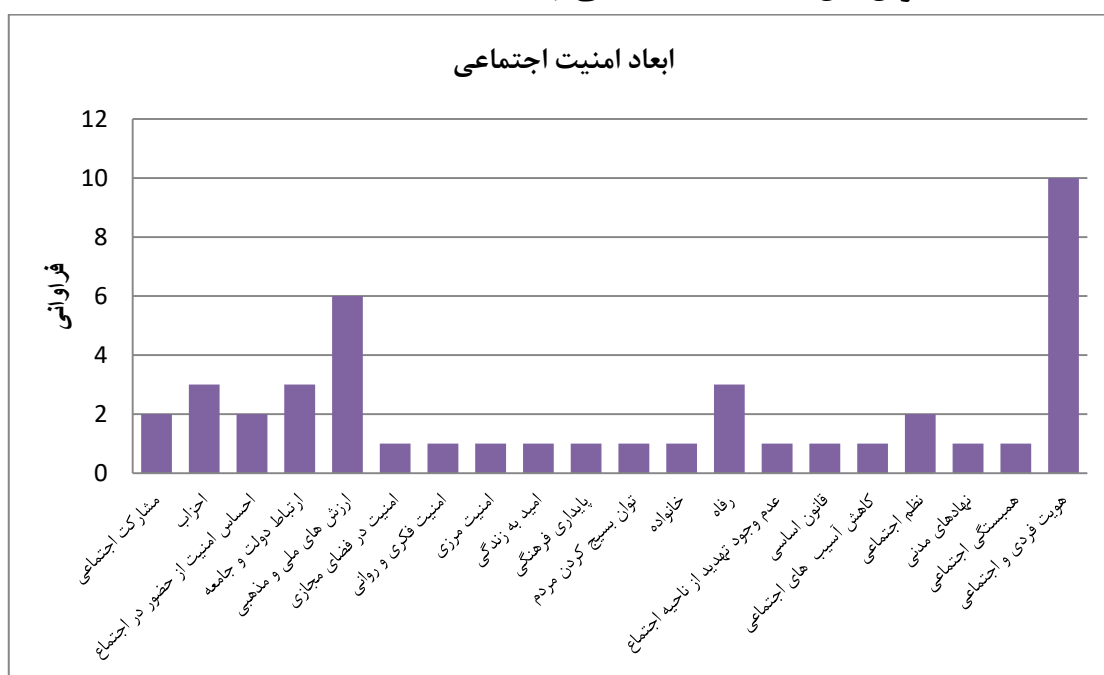
برای ارزیابی وضعیت متغیرهای مورد مطالعه از آزمون کلموگراف اسمینرف استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه می گردد.

جدول ۱- نتایج آزمون کلموگراف اسمینرف برای بررسی نرمال بودن متغیرها

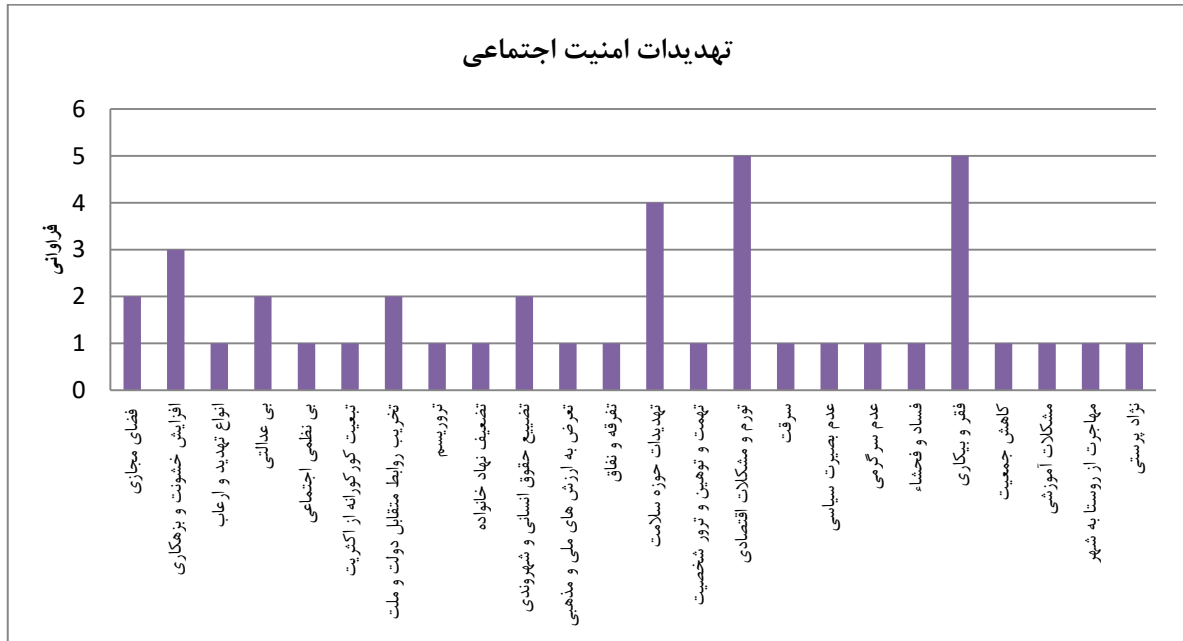
ردیف	امنیت اجتماعی	امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران
تعداد	۳۰	۳۰
میانگین	۱۹.۴	۳۸.۴
انحراف معیار	۴۲۶.	۴۵۶.
نتایج آزمون	۷۱۷.	۶۸۵.
سطح معناداری	۶۸۵.	۷۳۷.

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد با توجه به معناداری بیشتر از ۰/۰۵ که متغیرهای مورد مطالعه با توزیع نرمال تفاوت معناداری نداشته لذا می‌توان از آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل متغیرها استفاده کرد.

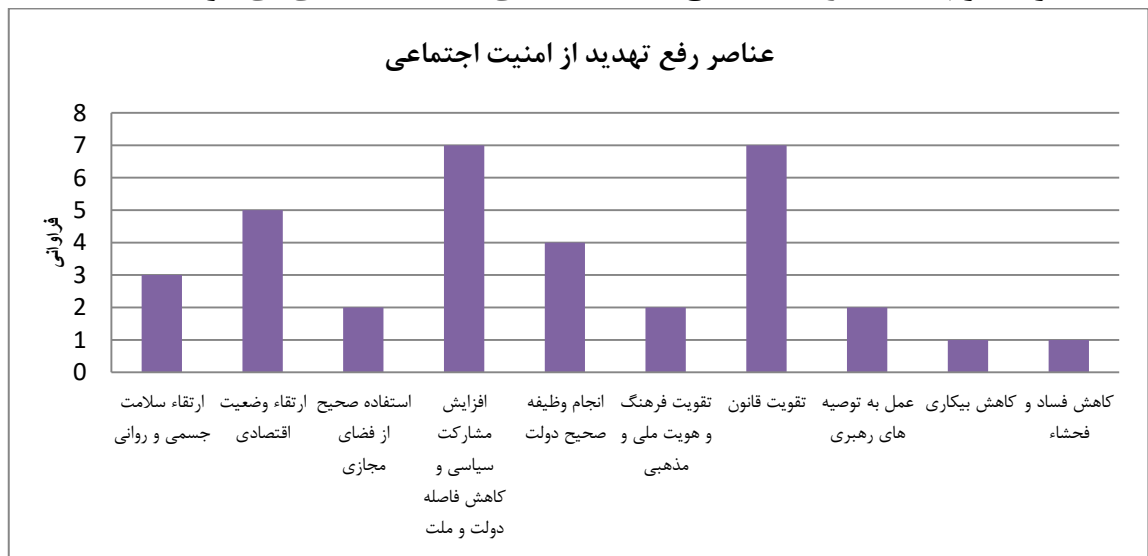
۱- سوال اول: ابعاد امنیت اجتماعی چیست؟

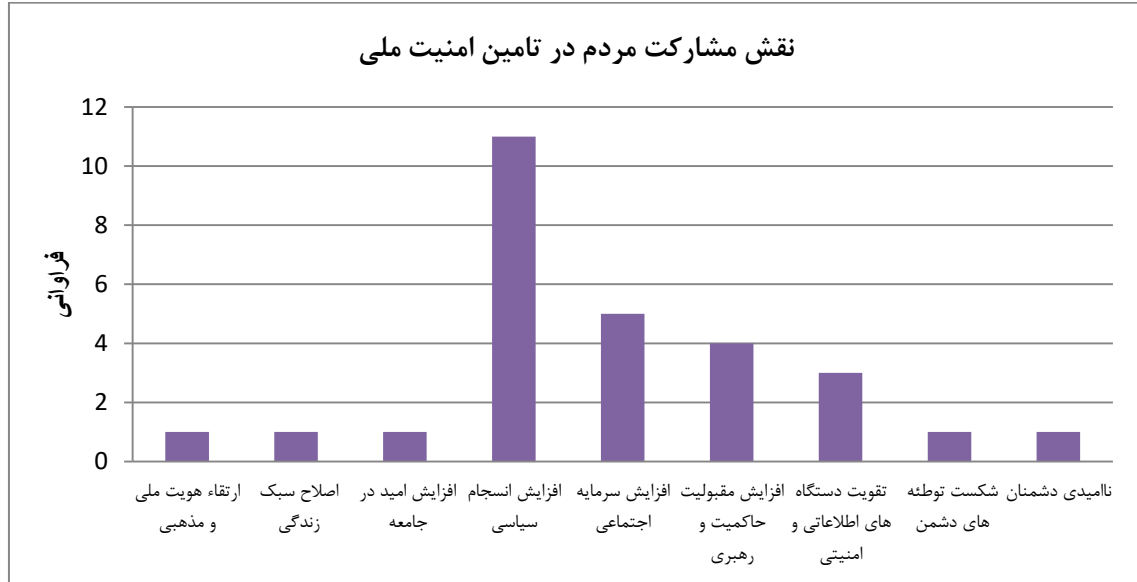
۲- سوال دوم: تهدیدات زندگی اجتماعی چیست؟

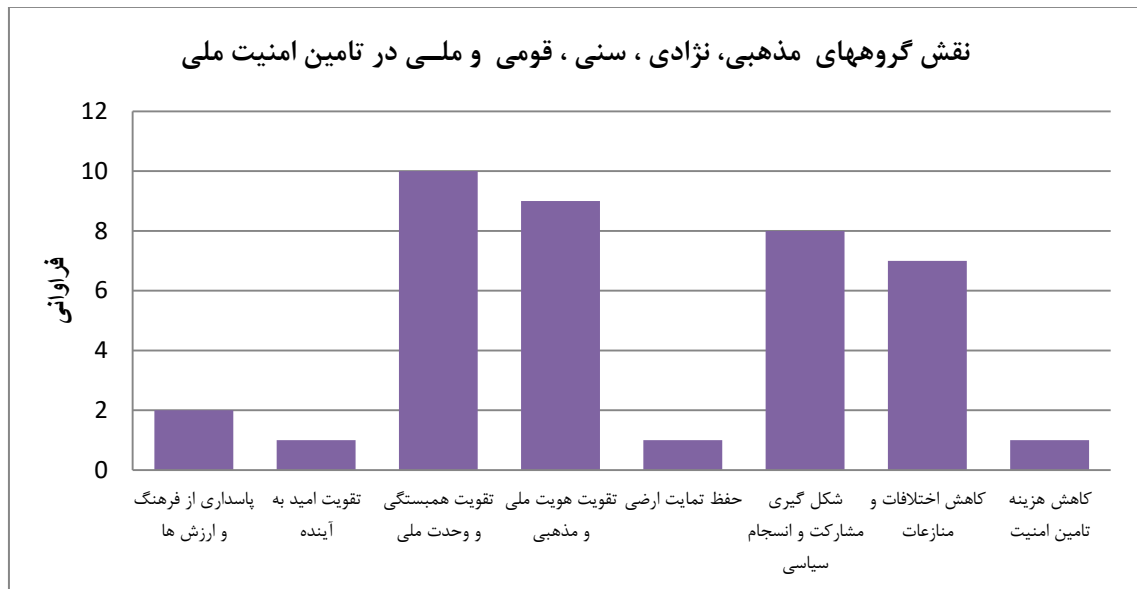
۳- سوال سوم: چه عناصری باعث رفع تهدید از زندگی و امنیت اجتماعی می شود؟

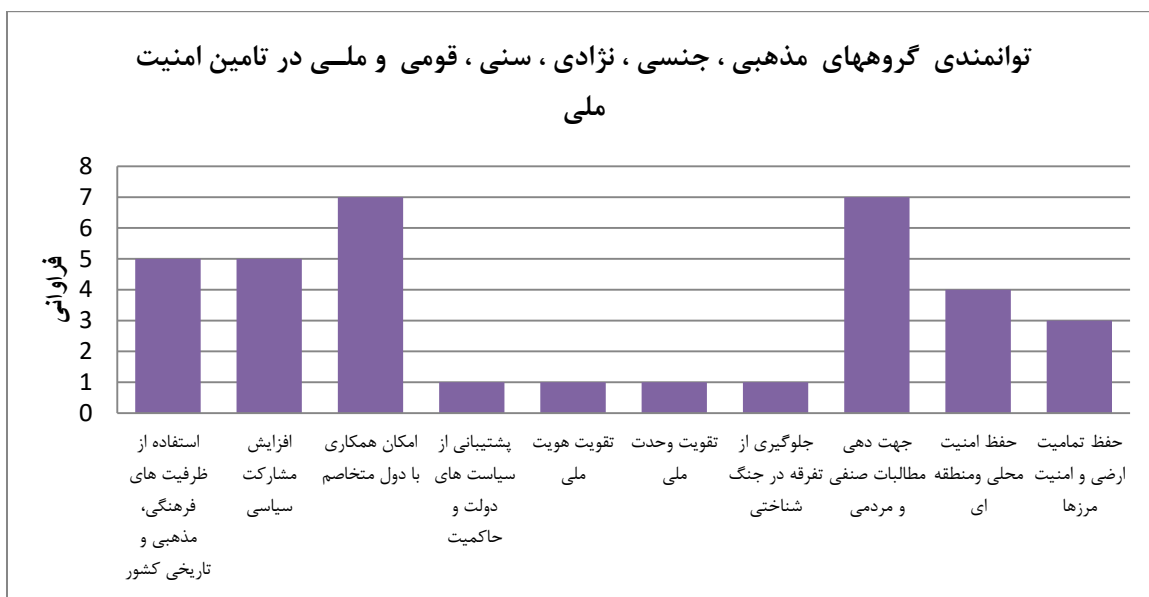
۴- سوال چهارم: مشارکت اجتماعی مردم چه نقشی در تامین امنیت ملی دارد؟

۵- سوال پنجم: نقش گروههای مذهبی، نژادی، سنی، قومی و ملی در تامین امنیت ملی چیست؟

۶- میزان توانمندی گروه‌های مذهبی، جنسی، نژادی، سنی، قومی و ملی در تامین امنیت ملی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

امنیت اجتماعی در زیر مجموعه امنیت ملی قرار دارد و یکی از مهم‌ترین ابعاد تشکیل‌دهنده امنیت ملی شناخته می‌شود. چنانچه به هر میزان این بعد از امنیت در میان سایر ابعاد نقش بیشتری داشته باشد، امنیت ملی پایدارتر، کم‌هزینه‌تر و بالنده‌تر است و این نشان از ارتباط نزدیک و تنگاتنگ میان امنیت اجتماعی، جامعه، دولت و حکومت است در تحلیل بعد اجتماعی امنیت ملی هدف، حفظ ارزش‌های اساسی و دیرپای اجتماعی است که گروه‌های مختلف در جامعه متولی آن هستند. در واقع سطح دیگری از منافع عمومی بین فرد و دولت وارد صحنه می‌شود که قائم به گروه‌ها و دسته‌های اجتماعی است که هر یک کلیت منحصر به فردی را تشکیل می‌دهند. گروه‌های مذهبی، جنسی، نژادی، سنی، قومی و ملی از جمله گروه‌های اجتماعی هستند که جایی برای خود در فاصله بین فرد و دولت تشکیل دادند و الگوی امنیت را از حالت تک قطبی ساده بین فرد و دولت خارج کرده‌اند و به جهت ارائه

الگوهای خاص رفتاری نقش بسزایی در تأمین امنیت ایفا می‌کنند. در واقع، موضوع امنیت در سطحی پایین‌تر از دولت یعنی با افراد و سایر اجتماعاتی که رفاه، هستی و هویت خود را در معرض تهدید می‌بینند، مرتبط است که در ذیل امنیت اجتماعی به آن پرداخته می‌شود. براین اساس می‌توان امنیت اجتماعی را این‌گونه نیز تعریف کرد امنیت اجتماعی عبارت است از توانمندی گروه‌های مختلف اجتماعی برای شناسایی، حفظ و ارتقای هویت و ارزش‌های بنیادین خود و جامعه در چارچوب قانون اساسی (رنجبری، ۱۳۸۹، ص ۵) بر اساس این تعریف احراز و ارتقاء هویت موردنظر در امنیت اجتماعی تا آنجا مجاز و پذیرفتنی است که منافع ملی و ارزش‌های بنیادین تصریح شده در قانون اساسی در آن لحاظ شود؛ از این رو حدود و مرز امنیت اجتماعی قانون اساسی است و به تبع تأمین منافع عمومی کشور و مردم است براین اساس می‌توان تأکید کرد که امنیت اجتماعی مقوله‌ای است که افراد و دولت به همراه یکدیگر در تأمین آن سهیم و شریک هستند و از این رو، منافع دولت و جامعه از یکدیگر غیرقابل تفکیک است و گفتمان جدید امنیتی برای تنظیم روابط میان مردم و دولت‌ها در قالب گروه‌های اجتماعی ضروری می‌باشد.

بنابراین، یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در برقراری امنیت اجتماعی، نقش مشارکت مردم است. مسئله امنیت اجتماعی به عنوان یک امر اجتماعی به طور کامل وابسته به مشارکت مردم است خانواده و گروه‌های آموزشی، وسایل ارتباط جمعی و احزاب، همه و همه در ایجاد امنیت اجتماعی نقش دارند و هر چه مسئولیت آنها بیشتر شود، مأموریت دولت کم می‌شود. دولت باید مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه امنیت اجتماعی را داشته باشد و هر چه مشارکت مردم و نهادهای مدنی بیشتر باشد، شاهد کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهیم بود.

امنیت اجتماعی نه تنها به حفظ جان و مال افراد مربوط می‌شود، بلکه شامل حفظ حقوق اساسی، اجتماعی و اقتصادی افراد و جامعه به طور کلی می‌باشد. در واقع، امنیت اجتماعی همواره به عنوان یکی از اهداف اصلی هر جامعه و دولت مطرح بوده و تضمین آن، اساسی‌ترین وظیفه دولت نسبت به شهروندان است در این مقاله محقق به دنبال یافتن پاسخ این پرسش بود که امنیت اجتماعی چه نقشی در تأمین امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد به دنبال طرح ابعاد امنیت اجتماعی و امنیت ملی برای یافتن پاسخ سؤالات فوق در ابتدا به صورت کیفی و با روش دلفی آغاز شد که برای

موضوع این تحقیق مناسب‌ترین روش به نظر می‌رسید. به‌خصوص این روش هنگامی مؤثرتر است که از نظرات جمعی از خبرگان استفاده گردید و به شناسایی ویژگی‌ها و مؤلفه‌ها می‌پردازد و جهت اولویت‌بندی و اعتبارسنجی این شاخص‌ها از روش کمی استفاده شده است.

بنابراین، شش سوال طرح گردید و در اختیار حجم نمونه‌ای از جامعه نخبگان اطلاعاتی قرار گرفت که در جمع‌بندی نتایج به شرح زیر به دست آمد:

در پاسخ به پرسش اول که مهم‌ترین ابعاد و مؤلفه‌های امنیت اجتماعی کدام‌اند؟ پاسخ چنین بوده است که بیشترین فراوانی مربوط به هویت فردی و اجتماعی سپس ارزش‌های ملی و مذهبی بود. در مرتبه بعد هم رفاه، ارتباط موثر دولت و ملت، نقش احزاب و .. از اهمیت بیشتری برخوردارند. در پاسخ به پرسش دوم با توجه به نمودار ارائه شده که شاخص‌ها و مؤلفه‌های تهدیدهای اجتماعی کدام‌اند؟ چنین آمده است که بیشترین فراوانی مربوط به تورم و مشکلات اقتصادی، فقر و بیکاری بود و در مرتبه بعد تهدیدات حوزه سلامت، افزایش خشونت و بزهکاری می‌باشد.

در پاسخ به پرسش سوم که مهم‌ترین مؤلفه‌ها و شاخص‌های رفع تهدید از زندگی اجتماعی کدام‌اند؟ با استناد به نمودار به‌دست آمده از پاسخ‌های نمونه آماری بیشترین فراوانی مربوط به افزایش مشارکت سیاسی، تقویت قانون و کاهش فاصله دولت و ملت است و در مرتبه بعد ارتقاء وضعیت اقتصادی می‌باشد.

در پاسخ به پرسش چهارم؛ نقش مشارکت مردم در تأمین امنیت ملی چگونه است؟ بر اساس نمودار به‌دست آمده بیشترین فراوانی مربوط به افزایش انسجام سیاسی است و در مرتبه بعد افزایش سرمایه اجتماعی و افزایش مقبولیت حاکمیت و رهبری قرار دارد.

در پاسخ به پرسش پنجم که نقش گروه‌های مذهبی، نژادی، سنی، قومی و ملی در تأمین امنیت ملی چگونه است؟ بر اساس نتایج به‌دست آمده در نمودار ارائه شده، بیشترین فراوانی مربوط به تقویت همبستگی و وحدت ملی است و در مرتبه بعد تقویت هویت ملی و مذهبی و شکل‌گیری مشارکت و انسجام سیاسی قرار می‌باشد.

در پاسخ به پرسش ششم تحقیق که ظرفیت و توانمندی گروه‌های مذهبی، نژادی، سنی، قومی و ملی در تأمین امنیت ملی چگونه است؟ بر اساس نمودار ارائه شده بیشترین فراوانی مربوط به

امکان همکاری با دولت و جهت دهی مطالبات صنفی و مردمی است و در مرتبه بعد استفاده از ظرفیت های فرهنگی، مذهبی و تاریخی کشور و افزایش مشارکت سیاسی می باشد. بنابراین ارتباط مولفه های اجتماعی و نقش امنیت اجتماعی در کنار ابعاد امنیت فرهنگی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی، آمادگی دفاعی، نمونه آماری در پاسخگویی به حفظ هویت فرهنگی و ملی، توجه به وحدت و حفظ انسجام سیاسی و حفظ ارزشهای ملی و مذهبی، مشارکت سیاسی مردم، پاسخگویی به مطالبات صنفی و مردمی و همکاری مردم با دولت و استفاده از ظرفیت های فرهنگی، مذهبی و تاریخی کشور از فراوانی و وزن بیشتری برخوردار بودند و این مولفه ها می تواند امنیت اجتماعی را که اساس امنیت ملی است تقویت نمایند و باتوجه به این مولفه ها می توان گفت که امنیت اجتماعی نقش بسیار مهمی در تامین امنیت ملی و امنیت پایدار دارد.

پیشنهادهای کاربردی:

- ۱- توجه به اینکه در پاسخگویی نمونه آماری به هویت فرهنگی و ملی توجه خاصی شده است ضرورت دارد در متون آموزشی به هویت فردی، اجتماعی و ملی اهتمام ویژه ای شود
- ۲- نظر به اهمیت مشارکت سیاسی مردم و جوانان در تامین امنیت اجتماعی و امنیت ملی لازم است مسوولین و دست اندرکاران به مطالبات مردم جهت مشارکت بیشتر در برنامه های اجتماعی و سیاسی اهتمام بیشتری بعمل آورند
- ۱- ۳- با توجه به اینکه فقر، بیکاری، تورم و مشکلات اقتصادی یکی از تهدیدات مهم و از موانع امنیت اجتماعی محسوب می شوند ضروری است دولت محترم نسبت به کاهش تورم و رفع مشکلات اقتصادی مردم توجه جدی به عمل آورد
- ۴- با توجه به اینکه در نظر پاسخگویان انسجام سیاسی نقش بسیار مهمی در تامین امنیت اجتماعی و ملی دارد ضروری است برنامه ریزی جدی تری برای تقویت انسجام و مشارکت بین مردم و گروه های سیاسی، قومی، ملی، مذهبی در سطح کشور و برای تامین امنیت اجتماعی و ملی بعمل آید.

فهرست منابع

- آذرخش، سمیه و آذرخش، سپیده (۱۳۹۲)؛ شبکه های اجتماعی در محیط وب ۲، تهران نشر آتی نگر.
- آلبرتسن، دیوید. و پاپ دایل، (۱۳۸۵)، گزیده ای از عصر اطلاعات: الزامات امنیت ملی در عصر اطلاعات، ترجمه: رضا نخجوانی و علی علی آبادی، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- استرکی، اکبر (۱۳۹۱)؛ شبکه های اجتماعی مجازی (مفاهیم، اصول و مبانی)، فصلنامه جامعه اطلاعاتی - سال چهارم - شماره اول - شماره مسلسل ۱۳، تهران، انتشارات مرکز آموزشی پژوهشی شهید سپهد صیاد شیرازی.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۴). معمای امنیت عمومی در کنکاشی بر جنبه های مختلف امنیت عمومی و پلیس. تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۰). اقتدار ملی: جامعه شناسی قدرت از دیدگاه امام خمینی (ره). تهران: سازمان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۱)، «تحلیل انتقادی امنیت»، فصلنامه مطالعات راهبردی، س ۵، ش ۲.
- افتخاری، اصغر (۱۳۸۵)، «صورت بندی امنیت ملی در حوزه فقه سیاسی»، فصلنامه علوم الگوی تحلیل امنیت داخلی: تبیین مؤلفه های اثرگذار بر امنیت داخلی در سطح کلان، سیاسی، ش ۳۳، بهار. س
- افروغ، عماد (۱۳۸۳)، «جامعه شناسی امنیت: مؤلفه ها و ریشه های تاریخی»، فصلنامه راهبرد، ش ۲۶، زمستان.
- انصاری، محمدمهدی (۱۳۹۰)؛ جنگ واقعی در فضای مجازی، تهران، دفتر مطالعات و برنامه ریزی رسانه ها، بوردیو، پیر (۱۳۸۴)، شکل های سرمایه، سرمایه اجتماعی؛ اعتماد، دموکراسی و توسعه، به کوشش کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: انتشارات شیرازه.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت ها و هراس، ترجمه: انتشارات پژوهشکده، مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری (۱۳۸۶)، چارچوبی تازه بر تحلیل امنیت، ترجمه علیرضا طیب، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری (۱۳۹۰)، مردم، دولت ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، ویراستار مجتبی عطارزاده، ج ۳، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بروگمن، برون (۱۳۸۹). درآمدی بر سرمایه اجتماعی. (خلیل میرزایی، مترجم) تهران: جامعه شناسان.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۷). تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی. (پایان نامه دکتری). دانشکده، دانشگاه تهران.
- ربیعی، علی. (۱۳۸۷). مطالعات امنیت ملی. تهران: انتشارات دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور ره پیک، سیامک. (۱۳۸۵). در امنیت عمومی. فصلنامه امنیت عمومی. شماره اول.
- روشندل، جلیل (۱۳۷۴) امنیت ملی و نظام بین المللی، تهران، نشر سمت.

- ره پیک ، سیامک . (۱۳۸۵). در امنیت عمومی . فصلنامه امنیت عمومی . شماره اول.
- سرمد، زهره و دیگران(۱۳۷۹) روش های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، نشر آگه، چاپ چهارم.
- ضیایی پرور، حمید(۱۳۹۰)؛ فضای مجازی، شبکه های اجتماعی و افکار عمومی ، مجموعه مقالات نخستین همایش ملی افکار عمومی و امنیت اجتماعی(جلد اول)، تهران، معاونت اجتماعی ناجا.
- عباسی قادی، مجتبی و خلیلی کاشانی، مرتضی(۱۳۹۰)تأثیر اینترنت بر هویت ملی، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- عمید، حسن (۱۳۷۵)؛ فرهنگ فارسی عمید، تهران، انتشارات سپهر.
- عمید زنجانی ، عباسعلی . (۱۳۸۴) فقه سیاسی (جلد هفتم) : مبانی حقوق عمومی . تهران : انتشارات امیر کبیر.
- کاستلز ، مانوئل (۱۳۸۹) . عصر اطلاعات : اقتصاد جامعه و فرهنگ (نسخه ششم ، جلد اول (ظهور جامعه شبکه ای) . (احد علیقیان وافشن خاکباز ، مترجم) تهران ، طرح نو.
- کلاه چیان، محمود (۱۳۹۰)؛ تأثیر شبکه های مجازی بر افکار عمومی و امنیت اجتماعی، کتاب مجموعه مقالات نخستین همایش ملی افکار عمومی و امنیت اجتماعی(جلد اول)، تهران، معاونت اجتماعی ناجا.
- لیتل جان ، استیفن (۱۳۸۴) . نظریه های ارتباطات.(مرتضی نوربخش و سید اکبر میر حسینی ، مترجم) تهران : نی.
- محمودی (۱۳۹۵) روش های کنترل اطلاعاتی کمپین های تشکیل شده در شبکه های اجتماعی، دانشگاه علوم انتظامی امین، دانشکده فرماندهی و ستاد.
- لرنی، منوچهر. (۱۳۸۳)، آسیب شناسی امنیت، چاپ اول، تهران: انتشارات پیام پویا.
- ماندل ، رابرت .(۱۳۷۷). چهره متغیر امنیت ملی ، (مترجم) . تهران : انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی ماهنامه سیاسی - فرهنگی - اجتماعی نباء شماره ۳۴ - خرداد ۱۳۸۹ تهران ، پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا، سال چهارم.
- معمار، مهنوش (۱۳۸۸)؛ مقاله اینترنت، اعتیاد مجازی ، مجموعه مقالات ویژه نخستین همایش علمی فضاهای مجازی آسیب ها و پیامدها، سمنان، دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان.
- محمدی فر، احمد (۱۳۹۰)؛ جنگ نرم و سازمان های اطلاعاتی، تهران، انتشارات ناجی .
- مهدی زاده، س(۱۳۸۳)؛ اینترنت و حوزه عمومی، فصلنامه رسانه، سال پانزدهم، شماره ۳.
- محمدیون، علی(۱۳۹۳): مرجع امنیت در شبکه های کامپیوتری، تهران انتشارات ناقوس.
- نادرپور، محمدرضا(۱۳۸۹) اعتماد به تلویزیون و احساس امنیت، رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده علوم اجتماعی.
- نصرا... زاده جواد، هندیانی، عبدالله (۱۳۹۱)؛ کتاب مجموعه نشست های همایش افکار عمومی و امنیت اجتماعی ، تهران، معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا.

هندیانی . عبدالله- صادقی رضا. (۱۳۹۲)، امنیت و ساختار آن در جمهوری اسلامی ایران. تهران: نیروی انتظامی

جمهوری اسلامی ایران ، معاونت تربیت و آموزش ناجا ، اداره کل منابع و متون درسی .

Bell, D.; Kennedy, B. (2000), The Cybercultures Reader London:Rutledge.

Benedikt, M(1991)Cyber Space: First Steps; The Mit Press, Cambridge.

Freeman, L. (2006). The Development of Social Network Analysis. Vancouver: Empirical Pres.

Kean, J(2004)Structural Transformation of the Public Sphere, In the Information Society Reader, Edited by Frank Webster, London and New York, Routlrdge.

Papacharissi, Z(2004)The Virtual Sphere : The Internet as a Public Sphere. In the Information Society Reader, Edited by Frank Webster, London and New York, Routlrdge.

Taylor, Sh. E. Peplau, L. A., & Sears, D. O. (2003).Social sychology (11th Ed). New Jersey: PearsonEducation, Upper Saddle River.

